

Varpas išėina kas mėnesis. Metinė prekė su pasiuntimu:

Rusijoje (kuvertuose) . . . . . 6 rubl.,
Prūsijoje . . . . . 4 auks.,
Amerikoje ir kitur 5 auks.

VARPAS

Apgarsinimas Varpe, ištiesa eilutė smulkaus rašto, kaštuoja 60 fen. arba 30 kap.

literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Keli žodžiai apie maskolijomaniją lietuviškų inteligentų ir dar apie pačias.

Aš nebučiau prisidėjęs prie apsvarstymo to, anot nekurių svarbaus, o pagal mane jokios vertės neturinio klausymo apie pačias; nebučiau stojęs eilę tu, kurie jau nevieną plunksną sulaužę, kovodami prieš ir už pačias; nebučiau to padaręs, kad p. Sk—ra patilpusiame čion straipsnyje nebutų tą klausymą surišęs su kitu svarbiu klausymu. Kadangi p. Sk—ra ir vedimą pačios ir bėgimą į Maskoliją, surišęs draugia, stato į „katekizmą gero lietuvių-darbininko“ aš, norėdamas pasakyti savo nuomonę apie bėgimą į Maskoliją, priverstas esu pasakyti teipogi kelis žodžius apie bergždžią „pačių“ klausymą. Ar vesti ar nevesti? Jaigu vesti, tai ką vesti? Tai klausymas, kuris tiek daug vietos „Varpe“ užėmė, o paskutiniame laike jau net su tūlu įnirtimu apvarstomas. Pons Sk—ra matyt teipogi nelaisvai nuo tūlo inirtimo; kalbėdamas apie tai jis iššaukia į aikštę net fiziologiskus lyties reikalavimus, ir stato prieš skaitytoją tokią alternatyvą: be pačios, girdi, reikia arba celibato gyventi ir kaip blogas pasekmes celibato nurodo tūlą Aksakovą, mirusį celibate 27. amžiaus metuose; arba būti pasakėjų Onano, arba, girdi, „grinti tiesiog purvynen privatiškos paleistuvystės“. Abiem p. Sk—rai galima ant šito viso atsakyti kad „est modus in rebus“, o apie celibatą, tai kaip gydytojui jam turbūt žinoma, kad celibate netik iki 27 metų, bet net iki 60 ir dar daugiau galima pergyventi. Idant per daug nekalbėti apie tas nelaimingas pačias trumpai pasakysiu savo nuomonę. Pagal mano nuomonę pabaigoje visų tų ginčų apie pačias reikia padėti šitoki postscriptum: „Vyrai, Lietuviai! darykite teip kaip jums jūsų protas parodo. Galite ir vedę būti puikiais Lietuvos darbininkais, ir nevedę niekam netikusiais sibirais. Jaigu jūsų mediciskas padėjimas yra tokis, kad išmaitinimui šeimynos nereikės išsizadėti darbo dėl idėjos (žinoma jaigu ta idėja jums brangi), jaigu atrasite moterį atsakančią jūsų pažiūroms, veskite ir bukite laimingi; bet dėlei asabiškos laimės neuž-

mirškite savo doriškų pareigų; atmintkite, kad privalumas jūsų būti vadovais lietuvių, kovojančių prieš tuos, kurie nori laikyti mus pančiuose fiziško ir moralisko prislegimo.“ Pons Sk—ra melancholiškai klausia: „argi pas mus Lietuvoje jau viskas teip amžinai išsuso, kad negalima atrasti nė vienos mergaitės, kuri ir tt. ir tt.“ Butų truputi liūdna jaigu teip butų, bet kur kas liudresnis yra šitokis faktas, kad iš mūsų inteligentų paskutiniaisiais metais *ne vienas* neapsigyveno Lietuvoje, o visi mokslus pabaigusieji nubėgo paskui mamoną, visi savo doriškas pareigas, savo pažadėjimus, kuriuos padarė būdami studentais, metė į šalį ir nubėgo tarnauti aukso versini.

Gal tas dalykas yra teip naturaliskas, kad apie jį neverta nė kalbėti. Idant šitai išaiškinti turime kreiptis prie abstraktiškų sauprotavimų apie doriškas žmogaus pareigas.

Yra dvėjopa laimė dėl žmogaus. Laimė žemesnė, prieinama visam gyvam prigimimui tai laimė fiziška, laimė užganėdinime visų fiziologiskus reikalavimų prigimimo.

Augštesnėji laimė prieiname ypačiai žmogui, yra tai laimė užganėdinime visų dvasios reikalavimų. Laimingiausias butų žmogus tada, kada jis turi progą užganėdinti visus savo ir dvasiškų ir fiziškų reikalus, bet tokių laimingų jų nedaug, arba, teisingiaus sakant visiskai nėra. Daugumas žmonių gali užganėdinti tik tūlą dalį savo fiziškų ir dvasiškų reikalų. Čionais ir užėina skirtumas tarpu žmonių; vieni rupinasi ypačiai apie fiziškų savo reikalus, kiti vėl, neatkodami apie fiziškų, didžiausią laimę mato užganėdinime dvasios reikalavimų. Pagal tai mes apturime iš vienos pusės slyksčius sibiritus, kurių visas gyvenimas „pecudum more“ pakreiptas ant to, idant juo daugiau apturėti fiziškų smagumų. Toki nė asaros nė vargas kito nesulaikys nuo to, kur jis mato dėl savęs naudą. Iš kitos vėl pusės turime kankintinius už idealus, kurių jokias fiziškos kančios negali priversti išsizadėti savo idealų. Tarpų vienu ir kitų yra šimtai laipsnių. Paprastai tų žmonių statome augščiaus doriškai, kuris daugiau rupinasi apturėti gyvenime dvasiškų smagumų. Atpenč skaitome nedoru

toki, kuris gyvenime rupinasi apie vienus tik fiziškus smagurius. Juo žmogus apšviestėsnis juo didesnius statome jam doriškus reikalavimus, nės mokslas, išstobulindamas žmogaus dvasią, duoda jam suprasti iškilmingumą dvasišku idealu, ir pajėgas įkūnyti juo juos gyvenime.

Gryždami dabar prie pakelto klausymo, turime pažymėti, kad jaigu mes norime, kad prakilnesniejie mūsų kaimiečiai dirbtų ir kęstų persekiojimus dėl ateinančio abelno gero, tai nuo inteligentų stačiai turime reikalauti pasišventimo atsakančio jų dvasiškam išsilavinimui. Jaigu, arčiaus prisiziūrėdami mūsų gyvenimui, matome mažai apšviestus kaimiečius, neveizint ant persekiojimų ir medegiškų nuopolių, drėsniai kovojančius už idealą, jaigu matome nevieną užtai patekusį kalėjiman, tad su kokiais žodžiais paniekinimo turime atsiliiepti apie tuos inteligentus, kurie rupinasi vien tik apie savo fizišką laimę, kurie įgytą mokslą sunaudaja tik ant išmislinimo visokių sofizmų, idant anais apmalšinti savo sanžinę, idant apdumti kitiems akis ir ramiai sau semti medegiškus gyvenimo smagurius.

Tokiu būdu bėgimas į Maskolija yra dalykas ne naturališkas, bet kadangi jis yra išsauktas vienu tik geismu asabiškos medegiškos naudos, parodo dorišką nuopolimą inteligento, tik nekiekvieno. Teip negalima sakyti apie tuos, kurių professija jokia būdu neleidžia jiems Lietuvoje pasilikti. Prie tokių priguli filioliogai, matematikai ir kiti, kurie tik nuo vyriausybės gali gauti vietą; hors ir čion geri norai daug gali pagelbėti. Peiktėni už bėgimą yra tik tie, kurie užsiima laisvomis professijomis, nepriklausančiomis vyriausybės, kaip štai: gydytojai, juristai, aptiekoliai ir kiti. Šitie kiekviename laike gali rasti sau vietą Lietuvoje, ir tik ypačiai nelaimingos sanlygos gali priversti juos bėgti į Maskolija. Bet ir tos pačios „nelaimingos sanlygos“ nė kiekvienam lygiai nelaimingomis gali išveizėti, čion daug priguli nuo asabiškų paziurų ir gero noro. Teip štai p. Sk—rai rinkimas pinigų nuo ligonių po 20—40 skatiku išrodo „morališku diegliu“, kuris drėgnia su apkalbėjimais bajorų ir blogų atsiliiepių klebpo apie skaitymą lietuviškų laikraščių yra priežasčia bėgimo į Maskolija, kada tuom tarpu kiti lietuviai gydytojai, kiek man žinoma, jau čia savę moraliskai visiškai gerai, neveizint, kad teip pat renka po 40 skatiku, kad lenkomanai apkalba, o klebonai dantims griežia ant jų. Šitie nebėga į Maskolija, nės matė, kad jų įtekmė Lietuvoje reikalinga.

Kitas dalykas blogas medegiškas pasitarėjimas, kuris „neužtenka netik užganėdinimui kulturiškų reikalų, bet ir žmoniškam

reikalavimui „sveikatos“. Gali buti, kad miestelyje gydytojui negalima gerai gyventi, bet vis-gi p. Sk—ra prie gerų norų butų radęs dar trečią išeią. Dyvina kodėl dėl jo buvo tik dvi išeiagos arba varyti miestelyje arba bėgti į Maskolija, kodėl jam neatėjo į galvą, kad Lietuvoje gali buti miestelis, kuriame užsilaikymas gali buti visai geras, idant greičiaus atrasti tą miestelį p. Sk—rai reikėjo paklausti savo sandraugų Lietuvoje, o tie be abejonės butų nurodę, nės tuomet, kaip matyti iš V-po N. 1, buvo net dvi geros vietos. Pons Sk—ra to nepadarė, nės jis mat „nesitikėjo, kad kitose vietose bus maloniaus priimtas“, ir išbėgo ten, kur ji maloniai priėmė t. y. davė gerą vietą. Išabus tas malonus priėmimas. Mat malonų tenai, kur ji nieks neapkalbės, nės jis tikiu „pus į vieną dudą“ su visais, kur nereiks imti po 20—40 skatiku, nės gaus gerą algą 1000 arba ir 1500 rublių. Da ist der Hund begraben.

Nebučiau teisingu, jaigu visame kame matyčiau kaltę vieno tik p. Sk—ros. Kalti čion iš dalies inteligentai apsigyvenę Lietuvoje, dėlto, kad tarpu jų nėra artymo ryšio dėl doriškos, o reikale ir medegiškos pagelbos. Kad tokis ryšys butų buvęs, p. Sk—ra butų be abejonės pasiklausęs, arba draugai butų jam patys nurodę geresnę nė miestelį vietą Lietuvoje. Nesant tam netik p. Sk—ra pabėgo į Maskolija, bet ir kiti bėga. Esant artymam ryšium, butų didesnė doriška įtekmė netik vieno inteligento ant kito, ir abelnai butų didesnis darbštumas, bet ir ant priaugarcios jaunumenės turėtų didesnę įtekmę. Stoka geros įtekmės ant mūsų jaunumenės ypačiai duodasi matyti paskutiniais metais: Stoka ta apsireiskia demoralizacija jaunumenės. Kitais metais per vakaciją studentai pekšti apeidavo visą Lietuvą, kalbėdavo su žmonėmis atlankydavo inteligentus ir patys iš to išnešdavo daug dėl savęs pamokinančio. Iš tokių galima buvo vikėtis tvirtų vyrų darbininkų ateitėje. Ką galime tikėtis nuo šiandienyksių studentų, kurių siekiu yra linksmas laiko praleidimas šiandien ir gera vieta ateitėje. Tas labai puikiai apsireiskia išrinkime professijų. Kitą kartą jaunumenė daugiansiai mokinosi medicinos ir jurisprudencijos, idant buti laisvais ateitėje; o šiandien eina į inžinierius ir kitas nelaisvas, bet pelningas professijas. Šitaom užbaigčiau savo rašymą, bet štai perskaičiau laikraštyje apie Armėnų revoliucioniskus komitėtus - komitėtai organizuoti pagal paveikslus „ventu“ karbonarijų t. y. šitie komitėtai nepažįsta kits kito, nežino teipo-gi koki vyrai priguli prie centrališko komitėto, kuris duoda palie-

pinus visiems. Visų komitetų šiandien yra 5; o juose 200 sanarių. Vardai jų šitoki. „Mintschak“ (Gandas), „Froschak“ (papartis), „Abdag“ (Dumtūvės), „Loizag“ (Žaibas) ir „Botschintschak“ (Sugriovimas). Visi šitie komitetai dirba pagal plena centrališko komiteto: Pernai demonstraciją prieš namus. Portos padarė komitetas „Mintschak“, o nesenei buvusį užpuolimą ant otomanų banko — komitetas „Froschak“. Trys likusieji komitetai laukia tik paliepimo nuo centrališko komiteto, idant atlikti kad ir paojingiausią darbą dėl naudos savo tėvynės“. Perskaičius šitai, skverbtie skverbiasi palyginimas sanarių anų armėniškų komitetų su mūsų inteligentais dėl kurių tik vienas apkaltos, arba palengvas rinkimas pinigų yra svarbia priežasčia bėgimo į Maskoliją. N.

Keistutis.

Tragedija penkiuose aktuose
lenkiškai parašė A. Asnyk
vertė

Vincas Kapsas.

(Tęsimas.)

Scena IV.

Konradas, Marė, Albanas.

Albanas.

Matyt jau grįžta, veikiai pilyje bus.

Marė.

O, turiu dėdėr prasitraukt iš kelio,
Kad nišsigastų, manę čia išvydęs.
(Išeina pro duris po kairei.)

Scena V.

Konradas ir Albanas.

Konradas.

Albanas! Mesdams prigimtinį namą,
Meilę ir laimę, dievus ir tėvybę,
Ir išdaviko imdamas paveikslą,
Kad išnetyčiau, kaipo žaltys šliauždams,
Tik prisigriebčiau prie širdies kryžiuokų
Ir marų smugį ateityj jiems duočiau,
Jug aš žinojau, kad tie darbai mano
Kiekvieną žygį draskys baisiai širdį —
Bet-gi nelaukiau valandą sutiksęs,
Kad reiks stovėti su surištom rankom,
Matant, kaip tėvą žmogžudžiai jau siekia;
Kad neištrauksiu iš makstų nė kardo,
Anė pridengsiu jį kratine savo.
Bjaurisi šiandien visas žmogaus budas,
Ant visko purtos peržengts prigimimas!
Tolyn nenoriu lišti į tą darbą
Už tokią prekę . . .

Albanas (su paniekiniu, gailėdamasis).

Gaila tavęs, gaila!

Rengeis būt vyru, o esi tik vaikas,
Kurs didžią mintį žadintis paėmęs,
Meta, išvydęs, kad gal pasižėjsti . . .

Konradas.

Nesijuok! Šitiek dėl jos iškentėjau,
Ir laimės šitiek pašvenčiau dėl josios,
Kad juokų tavo neužpelniau rodos,
Kada iš kelio baisi smėkla stumia.

Albanas.

Teip, dvasia tavo blaškosi, pailso!
Ar-gi tai būtų tik menkas troškimas
Garbės pastumęs tavę prie aukų tiek,
Pajiegas žmogaus pereinančių? Jeigu
Teip but ištikro, išsizadėk savo
Darbo, mylėki, manyki ir veikki,
Kaip visi žmonės, nės nieko jau didžio
Iškurt n'įstengsi! Bet, jeigu auklėjai,
Gilumoj dvasios užslėpęs, tėvynės
Tikrąją meilę, jei turėjai norą
Numesti jungą, kurisai mus spaudžia,
Lietuvos vardą iškelti ant amžių . . .
Eik, kaip ikšiolėi, nieko nežiurėdams,
Prieš spėkas peklos ir dangaus, per ugnį,
Ašarų jures, per upelius kraujo!
Užmirški savo sąžinę ir širdį!
Skausme raitykis! . . . mirki nusiminęs! . . .
Bet, ką pradėjai, užbaigk iki galo!

Konradas.

Kitaip tie žodžiai anuomet skambėjo,
Kada puošiau juos svajonėmis savo.
Šiandien net siekis — didis, augštas, šventas,
Kuriam aš dvasią atidaviau jauną,
Teip ukanomis rodos prisidengęs,
Kad nematyt jau ramybės, nė džiaugsmo.
Akise stovi žila galva tėvo,
Saukianti šiandien nuo manęs pagelbos —
Jis teip mylėjo — perplėšiau jam širdį,
O kada šiandien ant jo griausmai krito,
Turiu, atšalęs, laukt, ik prisitaikys
Slapta užmušt jį galvažudžių rankos.

Albanas.

Iš kur žinia ta?

Konradas.

Ta laukinė vilkė,
Kurį pasotin tiktai aukų kraujas,
Atvirai girias, žudymą užmanius;
O jeigu brolis neparems jos siekio
Ir neitaikys Keistutį kalėtų.
Pati užmuš jį — nuo jospat girdėjau.
Tai iškelis tik pasilieka vienas:
Varguolį senį kalėjiman brukti.

Albanas.

Nenusiminti, tiktai veikti reikia.
Ištrukt nelengva, kur vien klastos tyko,
Bet nesunkr bus kalėjimo vartai
Jam atdaryti. Turime pagelbą —
Zokonui teip-gi rupi jug kad liktų,
Kas gal paveržti Jėgailai karuną . . .

Konradas.

Frankiai bausis, kurių turiu stvertis
Drebanėiu delnų, lyg vortinklio gležno,
Tysančio vos vos per bedugnių gylį.
(Išeina su Albanu pro duris po tiesei. Neuzilgo pro
didžiausias duris įeina Jėgaila, o su juo Keistutis ir
Vytautis. Pro atdaras duris matyt Būtrimas su keletu
Keistučio draugkareivių, kurie vienok ant scenos ne-
pasirodo.)

S c e n a VI.

Jėgaila, Keistutis, Vytautis.

Jėgaila (įvesdamas Keistutį).

Dėde, ir vėl tu įžengi į šią
Pilę, kaip tikras apgalėtojas, kurs
Pavergia širdis. Visi žmonės mėtė
Kvietkas po kōjų ir sveikino tavę
Su džiaugsmu tokiu ir teipos širdingai,
(apsimesdamas lyg užpykęs)
Kad net užmiršo visai apie mane.

Keistutis.

Nesigailėki sanjausmo, kurį man
Išreiskė! Diegu žmonės lenkia galvas,
Tai ne prieš mane, dabar silpną, menką,
Ne prieš papartį, kitąsyk garbingą,
Tik prieš nelaimę, kur manyj gyvena.
Nekaltink tųjų, kuriuos teisus jausmas
Priverčia gerbti kitų vargia dalį,
Matant ant vėdo kentimo didybę.

Jėgaila.

Kas-gi juos kaltys? Jug jie, duodami tau
Tinkančią garbę, pildė mano norą.
Ar svečiai tokį nereikia vaišinti
Kosirdingiausiai?

Vytautis (karčiai).

Koks tu meilus šiandien!
Valyčiau tavo nepažint malonės.

Keistutis.

Vytauti, liaukis! Kam įkandžiais žodžiais
Vaidus vėl judint ir Jėgailai širdį
Užgandinėti? Kada mes stovėjom
Vienas prieš kitą su ginklais, tai tuokart
Galėjo buti ir priešingi siekiai,
Bet jau istarus: santaiką prisiekiam,
Tegul širdingas ryšys susitvirtin
Ir nė koks ukas santaikos netemdin.

(kreipdamasis ant Jėgailos ir Vytaučio)

Buvote kitkart -- bukit ir vėl broliais!

Jėgaila.

Iš savo pusės aš pats šito trokštu.

Vytautis.

Lengva parodyt prakilnumas dvasios,
Kada likimas paremia puikybę.
Bet kas turėjo tiesą ir-gi drąsą,
O tiktai laimė prigavo prie galo,
Tam sunku lenktis, po ženklų brolystės,
Maloniai duotu apgalėjusiojo,
Nės jame vis tik pažymu lyg branktas.

Keistutis.

Sunau, per tavę kalba tik puikybė,
Kuri tai žemei daug atnešė vargo.
Ant vaidų mūsų gudrus priešins tyko,
Moka naudotis ir tunka nuo jųjų.
Šiandien privalom pavyzdį parodyt,
Kad ne valdžia mums -- tik Lietuva rupi.
Sujungti reikia visos mūsų spēkos
Priešais galingą apnykėlių skaitlių.
Tas, tik tėvynei geriau patarnauja,
Kurs pats parodo, kaip klausyt privalo.
Kol pats stovėjau eilėj pirmutinėj,
Augštai iškėlęs Lietuvos papartį,
Tai nuo visų tad reikalavau dručiai,
Kad mano žodžio ir minties klausytų.
Kada-gi šiandien visai atsitraukin,
O dievai duoda į jo rankas valdžią,
Tegul-gi valdo visur valia jojo,
Nės pasipriesint -- tai išduot tėvynę.

Jėgaila (su pagerbimu).

Dėde, tu busi vis Lietuvos galva
Prie manęs lygiai su manim.

Keistutis (pasidavęs).

Jau maną

Užbaigtas darbas. Prieš naują gadyne
Reik prasitraukti, matant seną svieta
Merdintį. Reikia prasitraukt iš kelio
Prieš jus, jaunieji, kur papartį naują
Turit ir ginklą. Ricierių gadyne
Leidžias į kapą ir ugnis žinycios
Silpnyn liepsnoja, į širdį mūsų miškų.
Eina be baimės su žmonėms naujaisiais
Nauji dievaičiai. Be to gana ilgal
Aš, kaip tėvainis tikėjimo seno
Ir paveldėjęs tautos gilią mintį,
Užlaikyt stengiaus mūsų seną tvarką,
Nesigailėdams darbų anė savo
Kraujo. Vienok-gi, kovodams tolydžio,
Neištesėjau imtis pasekmingai
Su dvasia jūsų naujųjų gadynių,
Ir nuo kryžioko apginti tėvynę
Mokėjau vien tik kardu, po senovei.
Vaikai, dabartės prasitraukiu jums jau
Su naujais ginklais, su šauksmais kitokiais...
Tegul žvaigždė jūs užteka šviesybėj,
Kada manoji tamsybėj užgeso.

Vytautis.

Neužtekės jau! sykiu su tavaja
Užtemė žvaigždės tos žemės, su tavim
Jijė neteko dvasios-prieglobėjo,
Kur prie garbės tik ją vedė! Liks priešiams
Ji, nelaiminga . . . . .

Keistutis (rusčiai).

Sunau! neišdriski

Mūs ateities link šiteip abejoti,
Nės tiktai seną užrustįsi tėvą.

Dėlko baugina ateitis tėvynės?
 Tautų likimas surištas neesti
 Su sustengimais vienstovių žmogystų —
 Spėka angštesnė be atmainos valdo
 Ir, prirėkėjęs, didžiavynius budiu.
 Sunku mums spręsti, kada puolam patys,
 Kas gali džiaugsmą, ar prapultį lemti;
 Manom, kad viskas su mumis pradingsa
 Ir piktžodžiaujam ant liudno likimo.
 Tuotarpu tankiai, ką nuopuolių menam,
 Liudnai išvydę mūsų vilties griaučius,
 Tėvynės dalį sustiprina da-gi —
 Ir mūsų grabas taps ateities lopšiu.
 (pro didžiąsias duris įeina Aldona ir nedrasiai artinasi
 prie Keistučio.)

Scena VII.

Keistutis, Jėgaila, Vytautis, Aldona.

Aldona.

Tėve Keistuti, nepykki ant vaiko,
 Ką čion atbėgo, tavęs nepaklausęs.
 Ikiol jūg niekad nesipriešinau tau,
 Bet šiandien manę pergalejo baimė
 Ir nerimastis vijo pėdoms tavo,
 Visai nežiurint, kas man įsakyta.

Keistutis.

Vaikeli! vis tau iš galvos nišeina
 Sapnai, baidyklės, vis baugina tavę
 Geūnlių dvasios ir vaikosi paskui
 Šmėkla išblyškus praeties; da protas
 Tavo nuilsęs, sergąs keičia viską
 Į stebuklingą svajonę ir liepia
 Int per teisybę, kas akise rodo.

Aldona.

Pyksti ant manęs?

Keistutis.

Pykčiau, kad galėčiau.

Ką padarysi išlepintam vaikui?
 Tokiam paukšteliumi, kurisai išsilgęs
 Pas manę seną atlėkė ant rankų?
 (apkabina Aldoną.)

Aldona.

Sunku man, tėve, gyventi be tavęs;
 Be tavęs svietas dykumą išrodo
 Teip tamsia, šalta, be gyvasties kokios,
 Teip savyj' gero neturinčia nieko,
 Kad širdis mano iš skausmo nor plyšti.

Keistutis (šypsodamasis, Jėgailai).

Žiurėk, kaip manę į tinklus vilioja
 Sirena šita meiliaisiais žodeliais,
 Kaip savo meilę išreiškia seneliui,
 Su kuriuo turi išvieno liudnumą.
 Turi dabar ją gražiai pamylėti,
 Iki išeisim elgėtaut po žmones.

Jėgaila.

Ką kalbi, dėde? jūg aš neapleisinu.

Keistutis.

Nuleidęs kardą, jau netinku niekam,
 Jei vakarais tik kam pasakas sekti.
 Tai-gi rengiuosi, eidams per Lietuvą,
 Butus laukydams, svetimų gudrybę
 Išpasakoti.

(Aldonai.)

Tu eisi su manim.

Aldona.

Kad ir į kraštą pasaulės!

Keistutis.

Tegul nors

Vaikai pramoktų vokiečius iškeikti,
 Saugotis jų, geriau už mus ginti
 Savo tėvyne.

(kreipdamasis ant Jėgailos)

O tuotarpu seni

Vesk pasilsėtų.

Jėgaila.

Duodu savo lovą.

Eisiva, dėde.

(Jėgaila veda Keistutį pro duris po kairei, bet jos
 staiga atsidaro ir įeina ant scenos Marė su Prora
 Bilgenu, neduodama praeit; ties durimis už judvieju
 stovi kiti ginkluoti Jėgailos dvarininkai.)

Scena VIII.

Marė, Bilgenas, Keistutis, Jėgaila, Vytautis, Aldona,
ginkluoti Jėgailos piliečiai.

Marė (įeidama, Jėgailai).

Palaukk!

Jėgaila.

Ko tau reikia?

Dėdė nor miego.

Marė.

Dėdė gul palaukti —

Aš ramaus miego kur kas ilgiau laukiau.

Jėgaila (Marėi).

Sakyk, ko nori?

Marė.

Noriu pati dėdei

Pakloti lovą . . . . .

Aldona (šaly).

Dreba visas kunas!

Jėgaila.

Ką-gi tai reiškia?

Marė.

Seniems miegs netinka,

Jeigu jie turi ant sąžinės kraują.

Mat šviesios naktys jiems neduoda miego —
 Nusisųsk Keistutį į kalinį tamsų —
 Ten tegul ilsis!

Vytautis.

Kaip drįsti, begėde,

Taškyti seilėms . . . . .

Jėgaila.

Pasiutai, sesute.

Mare.

Nepasiutau aš. Tu busi pasiutęs,
Jeigu, nors syki savo neparodęs,
Leisi iš rankų ateitį karunos.

Jėgaila.

Mare, nutilki!

Mare.

Ar-gi tai tau, broli,
Paniekinimų atmintis teip miela,
Kad nė už skriaudą atsisteist nenori?
Ar užmiršai jau, kaip anuosyk dėdė
Mus lizde mūsų išniekino tyčia
Prieš visą svieta ir kalėti liepė?
Paskui, parodęs paviršių malonės,
Da mus skaudžiau jis išjuokė. Kur skolos,
Ten užmokėjims. Padaryk ir jam teip!

Vytautis.

Nutildyk burną!

(kreipdamasis ant Jėgailos)

Jėgaila, palieпки

Vydragai šitai prasiiraukt!

Mare.

Girdėjai,

Broli? Nor manę iš čia išvaryti —
Iš namų mano — už tai, kad aš juju
Galvažudystę noriu svert teisingai.
Broli! tai tavo bičiulius jau gali
Laisvai žudyti? Jau nė nesigėdi,
Už draugų mirtį nenorėdams kersinti?
Tai jau prie tavo sosto nieks negali
Rast apginimo? Man vyrą, tau tikrą
Išplėšė tarną, kurs dėl tavęs žuvo.
Jeigu už jį tu atkersinti nenori,
Tai jau pas tavę neverta tarnauti!
Ir pames tavę teisingai tarnai tavo,
Jeį juos paduodi svetimų piktybei.

Keistutis (išmetinėdamas Jėgailai).

Tai, sunau, šiteip priimi tu manę?
Jug tau tikėjau.

Jėgaila.

Tai ne mano kaltė.

Nelaukiau šito. O vienok jos skundams
Reik pripažinti priežastys teisingos.

Vytautis.

Kur dingio tavo prisieiga?

Jėgaila.

Tai ką-gi

Darysiu?

Vytautis.

Imk ją šalin! turi valdžią.

Jėgaila (Marei).

Sesuo! išei sau!

Mare.

Kolėi lieka laisvas

Staj šitas senis, aš neatsitrauksiu.

(rodydama Bilgeną ir kitus dvarininkus)

Ricieriai teip-gi lauk' bausmės už mirtį
Vaidylos .....

Jėgaila.

Kas tai? maištas užmanytas ....

Mare.

O ne, nė maištas, tiktai tarnų tavo
Teisingai troškimai, kad butum teisingas.

Vytautis (žiurėdamas Jėgailai į akis).

Ei, broliu, tavo akys lyg netikros —
Ar-gi norėtum užmiršt savo žodį?
(Butrimas pradaro vidurines duris ir išeidamas pamaži
ant scenos klauso kalbančių)
Kas-gi daugiausiai prisieigų istaręs?
Tyli dabartės? Ar neišdavimą
Užslėpti nori?

Jėgaila.

Matai — iš netyčių

Užkiupo manę šitų žmonių skundas.
Išklausyt reikia .....

Vytautis.

Suprantu, tai vylius —

Kad lengviau butų derėtis su savo
Sąžine.

(labyn užsiruostindamas)

Aš tau tikėjau, kaip broliui,
Atsakian tėvui už tavo teisingumą,
Prikalbinėjau ant santaikas tiktai,
O tu užslėpęs išdaviko peilį!
Dabar prakeikiu savo minkštą širdį,
Kuri prie tavęs traukė. Simtą kartų
Geriau but buvę, kad ir nuo kryžiuokų
Išliti pagelbą ir tavo švelnumui
Atsakyt ginklais. Jug siulėsi patys .....

Tėvs nenorėjo su vokiečiais ristiis —

O aš gudrybės tavo nežinojau.

Butum nematęs kunigaikščio mitros!

(Butrimas pamaži pereina per sceną prie durų po
dešinei ir išeina.)

Mare (Jėgailai įžymiai).

Tik įsitėmyk, ką Vytautis kalba —
Jug su kryžiuokais norėj' sutremt tavę,
Tiktai nespėjo santaiką įkurti .....

Gaila jiems šįandien, jug pats Vytauts sako.

Apmąstyk, broli, koks pavojus laukia,

Juosius paleidus.

Jėgaila.

Akišė man tēmsta

Ir širdis plaka.

Albona (persigandusi).

Jis nor jos klausyti —

Prapuolę esam!

Jėgaila.

Nežinau, dabar ką .....

(pro duris po dešinei įeina Konradas, Albanas ir
Butrimas.)

(Toliaus bus.)

Tėvynės varpai.

Vidaus politika Maskolijoje su ypatingais skyriais ir skyreliais. Tos politikos vaisiai. Perskiojimas lietuviškų raštų, koki iš to vaisiai dabar ir koki gali but atėityje. Reikalas sugražinimo lietuviams spaudos. Čekai, jų „Matica“, mes ir mūs doriškas subrendėjimas. Nesmagus paminėjimas bažnyčios činovniko.

Vidaus politika Maskolijoje turi ypatingą skyrių, vadinamą „pakraščių politika“. Ipa-tingumas tos politikos esti stačioje priešgi-nystėje tarp siekio ir įrankių tam siekiui įvykdinti. Siekis: pritraukt, sutaikyt, su-vienyt „pakraščius“ su viduriu. Įrankiai: tolydinis apgulimo stovis (vadinamas „tu-žyginu“), siundymas, erzinimas, smauginimas „pakraščiečių“. Matote, gana ypatinga. Mas-koliai, pasitikėję genijui autoriaus tos poli- tikos, laukė per 30 su įrsun metų, kas iš to išeis. Pamatė, kad tokia politika ne tik neatgabeno nė kokios naudos, bet pagamino daug blogo, beveik jau neatitaisomo. Vienok apie atmainymą politikos nesiruošia. Dar ne- mato, dar nesupranta, kad „pritraukt“ prie savės galima tik svietišku, teisingu pasiel- gimu, o ne eilėmis žmogžudysčių ir neteisingų persekiojimų. Ir nesupras to, kol bus ant svieto generalgubernatoriai. Tie ponai jug tyčia stengiasi patys nuolat erzinti žmones, idant butų kas malšinti ir kad patys pasiro- dytų reikalingi. Naujausias tam dalykui pavyzdis tai P. Orzevskis: pats įsakė savo spaustuvei atspaudint „užgintus“ dai- kus, platino tarp žmonių, paskui gaudė ir rašė vyriausybei, kad ta šalis „dar nerimsta“ ir reikalauja malšinimo. (Atsitikimas nepra- manytas, paimtas iš tikro šaltinio).

Tame ypatingame politikos skyriuje yra dar ypatingesnis — „Lietuvos politika“, kur prie visų „pakraščių politikos“ ypatybių pri- kerytas dar doriškai-kulturiškas užmušimas gyventojų t. y. užkirstas kelias, kuriuo kul- tura atsilanko — užginta lietuviška spauda. Spaudą turi Maskolijoje visi, ir augščiau kulturiškai ir žemiau už lietuvius stovintieji; neduoda jos turėt tiktai vieniems lietuviams. Nereikia daug gudrumo įspėt, kokius jaus- mus gali pagimdyti ir jau pagimdė lietuvių širdyse teip baįsiai neteisingas pasielgimas su jais ir kad tie jausmai neturi nieko bendro su politika „suvienijimo.“ Kultura nesilaiko ypatingų skyrių savo politikoje — prie savės „traukia“ lygiai visus, kad tik spėtų paskui ją eiti. Suprantama, neišskiria nė lietuvių. O kad teisinga kultura vis-gi mielesne lietu- viams, ne kaip neteisinga Maskolija, tai lie- tuviai veržte veržiasi prie kultūros, laužy- dami visus maskolių užstatytus spendimus. Neduoda lietuviams spaudos Lietuvoje, tai jie gabena sau spaudos vaisius iš užrubežio.

Čia kalti ne agitatoriai, kaip rodosi polici- jai, o tik prigimtas besiveržimas lietuvių prie apšvietimo. Maskolija jiems, apšvietimo ne- duoda. Jug nė tarp maskolių seminaristų neatrasime jau šiandien tokio idijoto, kuris bandymą apkvaint lietuvių vaikus nesupran- tamoje jiems maskoliškoje kalboje pavadinų apšvietimu. Lietuviai reikalauja apšvietimo naturališku keliu, ką išdiršta jau garsiai ap- reikšti vyriausybei (Pažerių ir Karklinių vals- čiai Suv. gub.). Maskolija-gi tikisi stipresnė esanti už kultūrą ir įstengsianti ją užsmaugti: policija gauda lietuviškus raštus, o žmones, prilaikančius tokius raštus, persekioja kaipo didžiausius valstijos nusidėjėlius. Išpradžių toki užklūpimai policijos su prokuratorija buvo tik reikarciais, nuo poros metų perėjo į slogą, o paskutiniame laike virsta jau į terrorą. Jau dabar žandarai su prokurato- riais nesuspėja viską atlikt, tai eina jiems į pagelbą kratymuose parubežinė sargyba; ka- reiviai apsupa namus, o aficerai, nelaukdami nė žandarų, krato, jieškodami ne kontraban- dos, kaip jiems pritiktų, o tik lietuviškų raštų. Krato ne tik pavienias žmogystas, bet net ištisus kaimus (Suv. gub.), užklūpdami rujomis ant žmonių ir elgdamiesi su jais žvėriškai-maskoliškai — tik inteligentas te- gali prasilenkti nuo to žvėriškumo. Kas jau dabar negauda lietuviškų raštų? Gauda žemskiai, žandarai, akciznikai, parubežiniai sargai, gauda net . . . parubežinių sargų ir akciznikų sugulovės. O koki iš to viso vaisiai? Toki, kaip ir iš visos „pakraščių“ politikos. Išpradžių žmonės bijojo ir raštus slėpė; paskian, juo labiau ėmė gaudyt, juo smarkiau ėmė gabent iš užrubežio knygas; dabar-gi knygos iš užrubežio eina begalo, žmonės jau nesibijo, o tik iniršę — jau nė raštus nelabai slepia, o kratant atsitinka net tragiškos scenos: žmonės, perplėšę marškinius, atidengia krutinę, prašydami, kad juos bu- deliai užmuštų. Tokias scenas matėme isto- rijoje „vienijimo“ unitų su pravoslavija, o kaip jie tvirtai suvienyti, tai šiandien teip-gi aiškiai matome. Ar tai ir tokia politika su lietuviams priguli prie „vienijančių“ „pakraš- čius“ su viduriu?

Lietuviškas kalendorius, atrastas pas uki- ninką, lietuviškas laikraštis, užtiktas pas inteligentą, duoda medegą plačiai politiškai bylai, daug truso net kelionas valstijos insti- tucijoms, na ir pusėtiną skaitlių netolydinių gyventojų kalėjimams. Juokai ima matant, kiek toks menkutis kalendorius padaro ga- lingai valstijai truksmo: kaip energiškai tardo, kaip rimtus protokolus surašo, kaip iškalbingus duoda apkaltinimus prokuratorius, kaip byla tęsiasi kiaurais metais ir tt. Ma-

toma, pati policija susipranta, juokus bedaranti, arba jau per daug prisirinko „kalendoriskai-politiškų“ bylą, nės neima jau nė maldaknygių, nė kalendorių, o jieško tik naujų knygų ir naujų NN. laikraščių, kur esą prirašyta visokių niekuikių ant maskolių ir jų vyriausybės. Tiesa, laikraščiai gerai užveža maskoliams, o knygutės pradėda izeit su turiniu visai neprilankum vyriausybei ir tūlos iš jų galėtų stot į lenktynes su išleistomis vardan lietuvių Orževskio proklamacijomis. Čia vėl nēr ko stebėtis: rastai atsako žmonių jausmams. Smaugikams jug nieks rankos nebučiuos, nieks padėkayonės giesmių negiedos.

Peterburgas nė nežino, kiek ir kokios lietuviškos knygos izeina. Jam rodosi, tiek tik jų esą, kiek buvo parodyta skyriuje „kontrafakcijos“ ant tipografų parodos. Butų malonu, kad patirtų tą dalyką arčiau ir kad prisiziūrėtų į terrorą kratymų su visomis pasekmėmis. Gal tada suprastų veikian, jug klausymas sugražinimo lietuviams spaudos tai ne medega teoretiškiems svarstymams laikraščiuose ir draugystėse, o tik dalykas įvykdintaskuogreičiausiai, nelaukiant rytojaus, Tas rytojus, sprendžiant iš viso ko, išrodo apsiniaukęs: žmonės, įerzinti iki paskutiniųjų, pradės priešintis erzintojams, administracija pavadys tai „sukilimu prieš vyriausybę“ ir prasidės malšinimai pagal kruvinos atminties Klengenbergo metodą. Vienu žodžiu, atskartos toki Kražiai . . . tik dar biauresni. Generalgubernatoriai šito laukia išsizioje, bet Peterburgas to nenori, galima manyt. Čia gali kilti tik klausymas, kas kam turi priklausyti: ar Peterburgas generalgubernatoriams, ar generalgubernatoriai Peterburgui.

Kiek kartų išgirstų apie naujus kratymus ir užsipuolimus policijos ant lietuvių, persiskaitau, išnaujo straipsnius „Varpe“ apie atgijimą čekų ir prisipažįstų, kad kiekvieną kart įgaunu rodos naują dvasią, neprisileidžiančią nusiminimo, ir linksmi žiurinėją į mus ateiti, mus pačių darbais ir vargais iškovotą. Vyrų buvo tie pirmieji čekų darbininkai! O-gi mes ar tai negalime buti tokiomis vyrais? Ar-gi baudžiava, gulėjusi ant mūsų tėvų sprando, butų pasiekusi ir mūsų dvasias ir butų palikusi jose niekingos vergystės ypatybes, kad turėtume laižyt spardančią mūsų koją ir savo prigimtas žmogiškas tiesas turėtume pavest „uriadninkams“ ant paniekinimo? Čekai išturėjo ir jų darbas neprazuvo. Neprazus nė mūsų darbas, tiktai, pradėję, išturėkime! Kad lengviau butų išturėt ir greičiau laimėt, nesiblaškykime į visas puses, stokime visi drauge, stengkimes laikytis išvien, idant mūsų darbų ir aukų butų

vienoks siekis — ta pati Lietuva! Padarykime teip, kaip ana čekai ir . . . Ka tik peistariau: įsisteigkime sau tvkią „Maticą“. Gerai, kad susilaikiau, nės bučiau padaręs juokų iš rimto dalyko. Pas mus „Matica“? Pas mus gali būt šiandien dvi, trys, penkios „Maticos“, o vieną — anaipol! Matote, čekas visada atsimenta, jug jis pirmių pirmiausiai čekas, o paskui, jeigu prireikia žiuri kokios jis profesijos, prie kokios politiškos partijos priguli, kokių laikosi filiozofškų pažvilgių ir tt. Dėlto-gi ant pirmo Čekijos šaukimo skūbina visi čekai, nesvarstydami, ar eit ar ne. Pas mus einasi atbulai: žmogystos pirmiausiai atsimenta savo profesiją, o paskui žiuri, ar ta profesija leidžia but lietuviu, ar ne; jeigu leidžia, tai toliau žiuri, ar filiozofški pažvilgiai duoda susidėt su kitais lietuviams prie bendro darbo, ar neduda; jeigu neduda, tai tokios žmogystos tveria atskirą kuopelę, žinoma silpną, arba pasilieka lietuviams *bergždiniais*. Dėlto tai Lietuva mūsų visų prisiskaut negali. Prie tokio padėjimo viena kuopa, kurioje butų matyt visų vienas siekis, kurioje susitelktų visų mintys ir užsidegtų visų širdys tą pačia liepsna vardan tospat idėjos, pas mus šiandien negalima. Mes dar tik vardan stiklelio pataikome bendrai elgtis, palikdami šaly paskiras kiekvieno nuomones.

Reika buti doriškai subrendėjusiems, kad galima butų manyt apie „Maticą“. O mums iki tokio subrendėjimo toli šaukia. Teisybė, suprantame jug, kad turime atsileist, prašę kortomis, bet sąžinė dar neliepia mums atsileisti su redakcija už laikraštį arba knygą. Štai miršta „Nauja Gadynė“ dėlto, kad neištesėjo toliau izeiti, nės skaitytojai pasilieka kalti su viršum 400 dol. Pažymintinas pavėikslas. Europoje atrasime teip-gi tokių kaltininkų, skriandžiančių laikraščius. Jeigu jau dėl tokios nors priežasties parsikviečiams laikraščio negauname, tai per pareigą laikome už laikraštį nemokėti, kad ir jis pražuti turėtų. Žinoma, tokį dalyką, kad galima ir pridera šelpt laikraštį, nors ir visai jo neparsikviečiant, retas iš mus tesupranta ir prisijaučia prie to, o visi gerai numanome, jug lietuviški laikraščiai prišilaiko tik iš prenumeratoros ir aukų. Tai-gi aš norėčiau atkreipt lietuvių atyda, idant šiame dalyke susiprastų. Norėčiau įkvėpt kiekvienam, kad laikraštis reikalauja tospat pašelpos, ar jį skaitys kas, ar neskaitys; kad jeigu prisibijančiųjų ar negalinčiųjų turėt laikraščius atsiras daug ir jie atsisakys nuo mokėjimo prenumeratoros, tai laikraštis tur žut, nors jis butų geriausias ir naudingiausias. Negauni laikraščio — atsimink, jug jis eina keliais policijos apgultais; bijai laikyt laikraštį — nelaikyk, bet nė

vienas, né kitas neatsisakykite nuo mokėjimo prenumeratos, jeigu judviem iš tikro rupi lietuvystės prilaikymas ir jeigu didesnių aukų neištesate. Nesmagu net aiškinti, taip paprastus ir suprantamus daiktus, bet ką-gi padarysi, jeigu mes greit užmirštame viską, ką turėtume laikyti atmintyje ir guldami ir keldami.

Dar nesmagiau žmogui, pripažintam per bedievi, kalbėti apie išganyką dvasios. O ką-gi beveiksi nekalbėjęs, jeigu apie tai neširupina specialistai-išganytojai. Vilniuje užtėmyta, kad lietuviai priversti mirti be spaviednės, nės kunigai nemoką lietuviškai. Negali, žinoma, spaviedotis né svėiki lietuviai, jeigu nemoka svetimios kalbos. O lietuvių Vilniuje gana daug. Kam rodosi prigulėjo tas dalykas aprupinti ir pataisyti, jeigu ne kunigams? Tai-gi mat, kad ne! Apie tai émė rupintis bedieviai. Keletas gerai manančių svietiško apšvietimo žmonių surengė prašymą, apstatė jį reikalingais liudyjimais ir nukeliavo pas administratorių dijecezijos; kun. Zd., maldaudami, idant jis paskirtų lietuviams vieną bažnyčią, kur būtų kunigai mokantieji lietuviškai. Jeigu jau kun. Zd. pačiam neatėjo į galvą toks užmanymas, tai priderėjo, rodosi, nors maloniai išklausty prašyma ir duoti rodą, kaip tą dalyką greičiau įvykdinti ir gauti svietiškos valdžios sutikinimą. Bėt kur tau! Bažnyčios činovnikas priėmė prašymą šiurbščiai ir stačiai atrėmė, kad, koš jis busęs Vilniuje, neduoses įsivykdinti lietuvių svajonėms. O tuotarpu svietiška vyriausybė pasirodė prilankė tam užmanymui. Tai štai kaip atsiliepia dvasiškas piemno ant šaukimo mirstančių žmonių, norinčių išsispaviedoti! Kokią priežastį turi toks ganytojaus dvasių pasielgimas? Tur but kun. Zd. užsipelnęs ant išganyko dvasių 80 tukstančių rublių, bijosi dabar, kad kartais per kokias „naujienas“ tų pinigų neprastotų, nės išnaujo užpelnyti tiek jau būtų per sunku, ypač, kad ir dvasios atpigo. Pavedu pinigų pilną kun. Zd. „Tevynės Sargo“ prieglobai — ar ne-atras jam pritinkančios vietos.

Jau mėnuo plaukia per padangę.

Romansas*) Balakirev'o.

Jau mėnuo plaukia per padangę,
Laukuose miglų nematyt',
Tavęs aš laikiu, mano brangi,
Meldžiu šaukimą išklaustyt'.

*) Buvo dainuotas ant koncerto L. L. Dr. Petrąpylėje 95 metuose. Gaidas galima gauti pareikalavus gaidų krautuovėse. „Балакирева романс. Взонелъ на небо мѣсяць ясный.“

Išeik' čionai pas sriaunę upę,
Nakties tamsumas mūs priglaus,
Čia niekam apie pūs nerupi,
Ir njeks čia mums neapmaus.

Tu dažinosi, kaip myliu aš,
Nēr žodžių dėl širdies jausmų,
Juos reikš' bučiavimo saldumas,
Ugnis akių, karštums kalbų.

Pagal gudišką parašė A. B. P.

Lietuviška dainelė.*)

(Muzika Šopen'o.)

Vos tik saulelė tekėti pradėjo,
Laukia močiutė dukrelės iš ryto.
„Kur-gi, dukrele, buvai, vaikštinejai?
Ko vainikėlis žalesis suvyto?“

— Aš su vario viedružėleis

Sėmiau anksti vandenėli,

Tai ir suvyto rutų vainikėlis. —

„Tai ne teisybė!

Tai ne teisybė!

Tu turėjai sutikt' bernužėli,
Tai vainikėlis žalesis suvyto.“

— Tiesa, tiesa, močiute!

Tiesa, motinėle!

Savo bernėli sutikau iš ryto,
Trumpai ten kalbėjau aš su bernužėliu,
Tuotarpu, tuotarpu vyto rutų vainikėlis.
Pagal lenkišką gaidoms žodžius sutaisė A. B. P.

*) Buvo dainuota ant koncerto L. L. Dr. Petrąpylėje 95 m. Gaidas galima gauti po vardu. „Piosuka litewska Szopena.“

Lietuviška daina.*)

(Muzika Rubinšteino.)

Jeigu širdį skauda, ir tamsu prote,
Kas išvydęs kenčiant pagailės manę?
Kas sugrėž ramumą, prakalbės gražiai?
Artymo kentėjims rupi mums mažai.

Pasakyti močiai — gal pabart, bijau,
Seserei — pavydi, — pavydės labiau!
Pasiskust' broleliui — nesupras jisai,
Artymo kentėjims rupi mums mažai.

Jai akyse ženklą ašarų pažins,
Apkalbės kaimynką ir apjuoks kaimyns;
Iš ne savo vargo juokemės lengvai!
Artymo kentėjims rupi mums mažai.

Tu tiktai, mieliausias, viens suprast' gali,
Kaip kenčiu aš, tu tik' pagailėt' gali,
Sugražt ramumą, prakalbėt' gražiai ...
Artymo kentėjims rupi mums mažai.

Pagal gudišką parašė A. B. P.

*) Gaidas galima gauti gudiškose gaidų krautuovėse pareikalavus: „Литовская песня“ Рыбништейна.

Kunigai romyti ir krosnys.

Mano motina, kaip ir visos lietuvių motinos, pradėjus man į mokslą eiti, nieko daugiau negeidavo, kaip „sunelį kunigu esant“ matyti. Ir aš buvau ant kunigybos širdį palaužęs, ir jau buvau pradėjęs iš popieros kunigus ir altorelius d'rbti ir kunigiškas giesmes giedot. Motina išgirdus tokias giesmes džiaugdavosi: „tai iš vaikelio bus dailus kunigėlis, o koks skaistus balselis...“ Bet tėvas vieną kartą, teip man be giedant, sako: „gišok', tu, giedok' ir rengkis į kunigus, ale ar tu nesibijai romyjimo? ...“ — „Kokio romyjimo?“ paklausiau; aš mačiau aržilus, kuilius romyjant, ale žmonius...“ — „Tai-gi žinok, suneli, kunigu negali būt, nesidavęs romyti...“ Aš buvau tada kokių 7—8 metų, ir neatsimėnu dabar, ar mano tėvelis iš tikro manę gązdino, ar rasi, tikl'ai juokaudamas manę aržino. Vėliaus jau man gimnazijoje esant, atsitiko kartą mudviem su tėvuku, vakacijos laike, į K. miestą važiuoti. Bevažiuojant — nusišnekėjome. Tėvas mano — reik žinoti — buvo, teip sakant, gyva encyklopaidija lietuviškumo, ir jis savo pasakomis apie pilekalnius, kryžiokus, laumias, raganas, perkuną ir tt. pirmas kibirkštėliaus lietuvištybę įbere į mano širdį... Teip be keliarjant, jis man ir dabar išpasakojo apie atsiradimą mūsų bažnyčios ir apie tas girias, kurių čion senovėje žaliuota; apie tuos vien-sėdžius, kurie kaimus šitame krašte įkūrę ir apie senatvę tų kaimų; apie „prakeiktą“ baudžlavą ir kaip senovėje „lenkai“ varginė žmones ir tt. Atgalios namon grįžtant, mums teko, nuo pusiaukelio, kitu keliu važiuoti per Vil... kaimą. Aplink šitą kaimą randasi aukštoki kalnai ir akmenuotos dirvos, teip kad ant kalnelių ir rėtų galėjai tuomet matyti sukrautas didelis akmenų krosnys, kuris vėliaus, sako, išardytų plento taisymui. Saulėle jau leistis ketino ir rausvokus savo spindulius žere mums į akis ir ant tų krosnių. Tėvelis mano, atsidasėjęs, sako: „ar matėi, suneli, kunigų kapus?“ — „Kas tai per kapai?“ — paklausiau. — „Šitokias krosnys iš akmenų, sako, senovėje ant kapų kunigams supildavę,“ atsakė tėvas ir ėmė pasakot' apie „senovės kunigus“. Aš tą pasaką niekais tuomet nuleidau ir dabar neatsimenu jos gerai, tik tiek įsitėmyjan, juog tie „senovės kunigai“ — kaip juos tėvas mano vadino, — „buvę tikrai romyti“. Toliaus jis man pasakojo, kad tokiose krosnyse žmonės seniaus ir skarbus atrasdavė. — Kitar man nuo žmonių neteko girdėti apie „kunigų kapus“, bet apie kunigų „romyjimą“ aš esmi ir nuo kitų senų žmonių girdėjęs.

Kad toki „romyti“ kunigai senovės Lietuvoje — tai-gi dar krikščionystos ir šiandieniško celibato nepažįstant — *būti galėjo*, nereikėtų, rados, abejoti, žinant, juog Lietuvoje, kaip Daukantas sako, „kunigai buvo be pačių, nės-gi nuo prityrimo žinoję, juog pačiuoti kunigai ne svieto vargais, bet savaisiai rupinasi ir nieko sau negeid', kaip tiktai vienu turtu“ (Budai p. 125, slg. ir Kraszewski. Litwa t. I, 162). Prie sito aš čionai, nors trumpai, primenu, kad ir Maž. Azijoje deiviai *Rėjai* (Péa) arba *Kybėlei* (Κυβέλη) tarnavė pas Prygus kunigai *galiais* (Γαλλιοι) vadinami, kurie teipo-gi buvę romyti, ir ant kurių kapų didelės akmenų krosnys buvusios sukraunamos. *

Pirmi metai naujo viešpatavimo.

Mirus Aleksandrui III, visai Maskolijai ir jos pakraščiams išsyk palengvėjo, rodęs sunkus akmuo sloginantis nusirito nuo gyventojų krutinės. Matyt jau labai negeras ir kartus buvo velionio valdymas, jeigu visi priklausantieji dabar, dar neturėdami nė kokių pamatų, ramiai ir linksmai pažįdėjo į ateitį, tikrai tikėdamiesi nuo jos gerėsnų sanlygų. (Jana buvo Mikalojui II pereit per Aničkovo tiltą be sargybės (sargybe, žinoma, buvo tiktai persirėdžiusi), o jaunas caras tapo populiarišku. Po visą Maskolija pasklido pasaka, buk jis laike vestuvių, važiuodamas į cerkvę, užklausė: „Aš matau aplink tiktai policijų, o kur mano žmonės?“ Ar ta pasaka teisinga, ar pramanyta, bet-gi parodo, kaip lengva buvo Mikalojui II įgyt populiariškumą, teip brangų kiekvienam valdovui dalyką, o teip negirdėtą maskolijų istorijoje, ypač paskutinių gadynių. Lukesčių laimingesnės ateities buvo prisisunkęs oras, teip kad net didžiausi retrogradai apkvaito ir pradėjo lypstyti kokią ten „konstituciją“. Visi būvo tvirtai persitikrinę, juog teip kaip ikiol, toliau tęsti negalima ir laukė išgirst patvirtinimą vilties iš paties Mikalojaus II lūpų.

Sulaukė. Mikalojus II dienėje 17 sausio kalboje nuo savo sosto ant visų tų lukesčių ir draugijos vilties šiurkščiai atrėmė: „*Bezmyslennyja mečtanija!*“ *) Tą atsakymą patvirtino parašu ant visupadoniausio adreso Tvero zemstvos, išreikusios norą pakvėpuot pilnesne krutine: „*Aš labai stebiuosi ir nekantantis iš to nepritinkančio šuolio 35 sąnarių guberninio zemstvos susirinkimo.*“

Draugija nuleido galvas ne tik iš nusiiminimo dėl paniekintos vilties, bet ir iš gėdos už savo carą prieš pasaulę ir istoriją.

*) beprotiškos svajonės.

Dar bijant Aleksandrii II, vienvaldystė, ka pasirinkt sau per parama: ar biurokratija, ar draugija. Neuzilgo išsiaiškino, kad pasirinkta biurokratija. Valdant Aleksandrii III, draugija išrodė valdžia kaip baidyklė. Ir šie 17 sausio žodžiai reiskia ne ka kita, kaip tik tai: Draugija! žinok, kad biurokratija — tai as!

Mat pripažino karas, kad Maskolijoje ne pavieni žmonės yra valdžios priešininkais, bet visą draugija, su kuria reikia kovoti, jos norus malšint — neduot nė cypelt.

Tuojuo; žinoma, atsirado t. v. atviri laiskai — vienintelis kelios Maskolijoje pasikalbėjimo draugijos su caru. Vieną iš tų laiskų žemiau paduodu.

Atviras laiskas Mikalojui II.

Jus ištarėte savo žodj ir jisai pasklis dabar po visą Maskoliją, po visą kultūrišką svieta. Iksiol Jus buvote niekam nežinomas; nuo vakar dienos Jus tapote apsprestą didybė, apie kurią jau negali buti nė kokių „beprotišku svajonių“. Mes nežinome, ar Jus sprantate tą padėjimą, kuri Jus sutvėrėte savo „siurkšciu“ žodžiu. Bet mums rodosi, kad žmonės, stovintieje ne teip augštai ir ne teip toli nuo gyvenimo, kaip Jus, ir dėlto galintieje matyti tai, kas dabar dedasi Maskolijoje, greit permanys ir Jusų ir savo padėjimą.

Pirmių pirmiausiai Jums klaidingai pranešta apie tas versmes, prieš kurias Jus pasistengėte pasirodyt su savo kalba. Nė viename Zemstvose susirinkime nieks negirdėjo nė vieno žodžio prieš vienvaldystę, ir nieks zemstvose nepastatė klausymo teip, kaip Jus ji pastatėte. Pirmesinės zemstvose reikalavo arba teisingian, prasė vienijimo caro su žmonėmis, pakeidimo zemstvy balsó prė sosto be tarpininkų, atviro žodžio ir to, kad tiesa sfovėtu augščiau administratyviskos prievartos. Žodžiu, kalbama buvo tik apie tai, kad griutu biurokratiškai-priedvarinė siena, perskirianti carą nuo Maskolijos žmonių.

Štai tie zemstvose žmonių norai, kuriuos Jus, vos tik užsėdęs ant sosto, dar neapsipazinęs ir menkai patyres, pasiryžote pažymint vardu „beprotišku svajonių.“

Visiems susiprantančiams maskolių draugijos elementams aišku, kas pastumė Jus ant to neatsargaus žingsnio. Jus apgavo, Jus užbaugino perstatytojai tos tai biurokratiškai-priedvarinės sienos, su kurios vienvaldystė nesutiks nė vienas Maskolijos žmogus. Ir Jus iskoliojote zemstvy žmones už silpną klyksmą, išsiveržusį iš jų krutinės prieš biurokratiškai-policejišką spaudą! Jus išibėgėjote teip toli nereika-

lingame sergėjime tos vienvaldystės, ant kurios nė vienam zemstvose žmogui neatėjo į galvą kėsintis, kad „dalyvume“ zemstvose perstatytojų dalykuose „vidaus valdymo“ užtėmyjote pavojų vienvaldystei. Toks pažvilgis neatsako net tam padėjimui, į kuri Jus tėvo buvo pastatyta zemstva ir kuriamė ji pasirodė reikalingu dalyviniuku tr organu vidaus valdymo. Bet Jus netikusis išsireiskimas — ne paprasta redakcijos klaida: jame apsireiskė visą sistema. Maskolijos draugija gerai supras, kad 17 sausio kalbėjo Jus lupomis suvisai ne ideališka vienvaldystės valdžia, nešiotuju kurios Jus savę skaitote, o tik su atyda saugojanti savo visagalybę biurokratija. Tai biurokratijai, pradėjus nuo komiteto ministerių ir baigiant paskutinių uriadninkų, neuzkenčiamas praplatiuimas draugijos saustorio net ant dirvės tebesančios valstijoje tvarkos. Ji laiko vienvaldantį monarohą už laisvo susinesimo su perstatytojais žmonių, ir vienvaldžiai negali jų matyt kitaip, kaip tik paveiksle papuoštų sveikintojų su ikonomis ir dovanomis. Ir Jus kalba dar kartą parodė, kad kiekvienas troškimas perstatytojų draugijos ir luomų but kuo nors didesniu — kiekvienas pasistengimas pasipasakot prieš Sostą, nors ir visupadoniausiu budu, apie labjausiai neisvengiamus vargus Maskolijos žemes — sutinka tik siurkštų išbarimą.

Maskolių draugijos mintis su įtampa ir besikankinimu dirba, norėdama išrišti pamatinus klausymus žmonių buvio, dar nesusiklojusio į aiškias formas nuo laiko didžios atliuosavimo gadynės, ir nesenci, bado metuose, pergyvenusio sunkius smugius. Ir štai, tokiame laike, vieton žodžių, prizadančių tikrą ir veiksmingą vienijimą caro su žmonėmis, ir pripažinimo iš Sosto augštybės atviro ir žodžio ir teisingumo, kaip valstijos gyvenimo pamatų — perstatytojai draugijos, susirinkusieje iš visų Maskolijos kampų ir laukiantieje nuo Jus suraminimo ir pagalbos, išgirdo tik naują priminimą apie Jusų visagalybę ir išsinėse įspudj visiško atsiskyrimo caro nuo žmonių.

Tikėkite, juog toks pasielgimas galėjo tik sukrimdyt ir atgrasyt net romiausius žmones. Diena 17 sausio sunaikino tuos spindulius, kuriais daugumas maskolių žmonių apsupo Jus neaiškų, jauną veidą. Jus pats padarėte galą Jus populiariškumui. Jeigu vienvaldystė žedžiuose ir darbuose lygina savę su visagalybe biurokratijos, jeigu ji galima tik tai neturint draugijai balso ir nuolat veikiant nėra tuožygiuam padėjimui apie padrutinimą sargybės — jos

dalykas praloštas; ji pati sau kasą duobę ir anksčiau ar vėliau, bet tikrai netolimoje ateityje klups prislėgta gyvų draugijos pajėgų. Jus pats savo žodžiais ir savo pasiūlymu uždavėte draugijai tokį klausimą, kurio vienas tik aiškus ir atviras perstatymas yra jau baisyti grąndenimu vienvaldystei. Jus pašaukėte žemstvos žmones, o su jais išvien visą Maskolijos drangiją, kovą, ir jiems dabar nelieka daugiau šiekto, kaip tik pasirinkt, ar žengimą pirmyn, ar viernumą vienvaldystei.

Teisybė savo kalba Jus padidino policijinę atydą tų, kurie tarnystę vienvaldžiui carui mato pristėgime draugijos veiklumo, atviro žodžio ir teisingumo — Jus pradžiuginote tuos, kurie greitai tarnaut kiekvienai galybei, visai nemanydami apie viešą gerą, ir nebylųstėje ir prievartoje randa geriausią sanlygą viršui savo siaurų luominių gėrybių. Bet visą romą besivežiančią pirmyn draugijos dalį Jus atstumėte.

O tos veiklios pajėgos, kurios neišgali pasikokinti pilna mainų ir derybų, sunkia ir lėta kova ant dirvos tepesančios tvarkos — kur jos eis? Po Jūs staus atsakymo ant prasčiausių ir teisingiausių troškimų maskolų draugijos — kuo, kokiais liudyjimais sulaukys ji ant tiesų kelio ir apsaugos nuo prapulties jautriausius ir labiausiai apdovanotus, nesulaikomai besiveržiančius pirmyn savo vaikus?!

Teip, koki įspudį padarys ant maskolų draugijos pirmasis, be tarpinių, atsikreipimas Jūsų prie jos perstatytojų?

Nekalbant apie besidžiaugiančius, kurių nickystę ir draugišką silpnbę Jus pats greitai patirsite — Jūsų kalba pagimdė jausmą skriaudos ir prislėgimo dvasios, nuo kurių vienok gyvos draugijos pajėgos veikiai atsipeikės ir pereis prie romios, bet užsispyrusios, susiprantančios kovos už reikalingą joms talpą; paš kitus susmarkins užsipuodimą kovot su neapkenčiama tvarka visokiems keliais.

Jūs pirmas pradėjote kovą — ir kova neduos ilgai savęs laukti.

Peterburgas 19 Sausio 1895 m.

(Toliaus bus.)

Ar tai tik nesusipratimas?

Ilgus metus atskirta nuo tėvynės tik iš tolo galėjau tēmyties į jos gyvenimą. Su plakančia, išsilgusia širdžia pasveikinau kalnuotus Nemuno kraštus, sraunų Dubisės vandenį. Trumpą laiką turėdama viešėjimui, lankiau savo pažįstamus ir gimiūnes; džiaugdamasi ne tik pasimatimu su jais, bet ir grožybę seniai nematyty laukų, pievų ir

girių. Tėmydama į visus juos, supratau dar aiškiaus, jog laiška iš tėvynės nuominių ir žinios skaitytos laikraščiuose, tai bei menkas atgarsas viso krutėjimo, visos gyvybės. Žinias pasiekusias manę svetimose padangėse, galiu vos sulyginti su gintaro didelės vertės kasneliais arba kartais ir su kerpių juosvomis šakutėmis išplautomis iš jūros, bet tik menką supratimą duodančiomis apie gyvenimą jos gelmių.

Skaitydama ypač lietuviškus laikraščius, įgijau persitikrinimą, jog Lietuvoje priviso daugybė mokyty vyrų suprantančių savo krašto padėjimą ir dirbančių su didžiausiu pasišventimu dėl jo gero. Skačiau telpogi apgailėstavimą, jog nėra pramokyty lietuvių, kurios įstengtų suprasti augštus siekius savo mokyty vyrų ir juos šelpti darbuose tėvynės labui.

Su tokiomis nuomonėmis pasveikinau tėvyne, o su kokiū jausmų apleidau, trumpai papasakosiu. Turėjau viešėjimui vos mėnesį laiko, bet stengiaus nepraleisti nė mažiausios progos susipažinti iš naujo su žmonėmis ir išlygomis, tarp kurių augau ir kurie širdžiai mano niekadose svetimais netapo.

Visupirm kaip ir 10 metų atgal metėsi man į akis stoka vadovų, prijauciančių prastų žmonių reikakams. Nors nėra beveik sodžiaus, iš kurio nebutų išėję mokslą nors keleta vyrų, bet apie juos beveik nė atgarso tėvyneje nėra. Išsisklaide ypač po visą Rusiją, tik retkarčiais siūncia žinias apie savę tėvams ir giminėms. Iš tų, kurie įstengė pabaigti kokią nors mokslą, tik vieni kunigai lieka savo krašte ir dar retkarčiais vienas kitas daktaras. Kunigams — žinoma ne visiems, bet dideliu skaitliu iš jaunišios kartos — tebuva išreikšta ant tos vietos tiesiai nuo širdies plaukantis: aciu! Jų geri darbai užsimoka patys ir širdyse tautiečių atras tie tikri tėvynės sunus ir savo tautos vadovai prie šviesos paminklą tyirtesni už akmenį.

Tarp daktarų aš suradau žmonės pilnus pasišventimo ir meilės, bet tokių mažaus. Didumas padarė įspudį žmonių apykietos širdies, mažo veiklumo tautiškuose dalykuose ir, tarytam, tik ant trumpos valandos apsigyvenusiųjų tarp savųjų. Su akimis atkreiptomis į Rusiją, laukė jie tik pirmo šauksmo į žemstvą ar į kitą kokią vietą, knrioje galima butų komžiausiai dirbti ir gerą algą imti.

Jau keleta miestelių*) mačiau apleistų nuo mūsų daktarų-tautiečių, o užgyventų

*) Paveikslui: Keidainiai (Kanno pav.), Šidlava (Rascinių pav.), Remigala, Linkava, Pakrojei, Pasvalis (Panevežio pav.).

daktarais, žydėliais, rusais arba vokiečiais, kurie ne tik gerai minta ir visiškai nerangoja ant savo padėjimo, bet da-gi žurtus krauja.

Kitų inteligentų Lietuvoje mažai, tai negalin beveik nieko apie juos pasakyti.

Noriu dar tik pašnekėti apie tą, ko pagal mūsų laikraščius buk nėra Lietuvoje, o ką man teip trumpą laiką viešėjusiai pasisėkė surasti. Ar neprigulėtų man tik už tai radybę?

Susitikau su viena sodžiaus mergina pa-baigusia Varšavoje amatų mokyklą. Grižo ji į tėvynę, įtikėdama, kad su pagelba gerų norų žmonių įstengs ji įkurti čion panašią mokyklą savo tautietėms. Bet sunkiai dirbdama vos įstengė užsidirbti sav ant pragyvenimo. Dabar perslinkus 4 metams, nuleido jau visiškai rankas ir žada bėgti į Ameriką, kur ją šaukia užimti vietą mokytojos. Mačiau antrą sodžiaus merginą išlavintą nekiek ne mažiaus už paprastos panelės papratusias dykai duoną valgyti ir be puikių drabužių nesuprantančias gyvenimo. Nedėvi ji gorseto ir jos rankos juodos nuo darbo, bet supranta ji ir augštesnius gyvenimo siekius. Man ding, mokėtu ji geriaus sušelpiti augštus darbus savo vyro, nėg išlepintos dykaduonės. Susitikau dar ir su bajoraite, kurios rankos įpratusios dirbti, ir kurios karštą meilę tėvynės remia rimti pažvilgiai ir augštesnis mokslas, nėg pas pirmas, dvi, merginas čion paminėtas.

Paliko jos man visos šviesų atminimą ir persiliudyjimą, kad jieskant surastumėm tokių daugiaūs. Te Dievas duoda joms tik stiprumą kovoje su sunkiomis išlygomis, kuriosė grimsta visa tauta.

Valandos atsiskyrimo nuo tėvynės, tapo dar apsunkytos mažų atsitikimų, kursai kaip akmuo prislėgė mano širdį, ir galvoje pažadino daugybę liudnų, juodų kaip naktis klausymų, ant kurių nemokų surasti atsakymo.

Nuvažiavus keleta stacijų, trukiui sustojus turėjau žiurėti ant atsisveikinimo oficeriaus ruso su savo pačia. Mažai buvo žmonių, teip jog visą atydą kreipė ta dvejata žmonių prieš savęs. Jis įsėdo į vagoną, o ji stovėdama prieš vagono langą ilgai šaukė vyrui meilus atsisveikinimo žodžius.

Žodžiai buvo rusiški. Ji pati puikiai aksomais aprėdyta, laikė rasi žmetų bernelį už rankos ir čiauskėjo ir čiauskėjo meilės žodžius, matoma, tiesiog plaukenčius, nuo širdies.

Aš įsispraudus į vagono kertę žiurėjau į ją. Širdis man šopėjo, kad tie žodžiai buvo ruskai tarti, kad ta moterė toki laiminga, toki graži. . . . Klausymas pakilo mano galvoje: Kodėl mūsų krašte nėra laimingų mo-

terių — lietuvių? Kodėl teip mažai mokslo vyrų tarnauja savo tėvynei? Ar tam vien tik kaltas nesusipratimas? *Volunge.*

Lietuvos tilto atsiminimai.

-Surasė Perkunas.

Jau pusėtinai laiko galas, kaip aš tysau ant Šešupės. Jau daug vandens praleidau į Baltjures; daug žmonių, asarų ir prakaito nuplaukė drauge su vandeniu; daug kojų, kurios mane mindžiojo, supuvo kapuose. . . .

Pagimdė manę Lietuvos miškas; išvedė į svieta lietuvių rankos; nuo Lietuvos žirgų kanopų pirmąkart sudundėjau. . . .

O drutas buvau tiltas.

Dar pamenu tą gadyne, kada ponai važinėjo, o žydai vaikščiojo pėsčiomis. Perlėks budavo karieta su ketvertu užkinkyta — aš nė nejaučiu. Sueis viso miesto žydai prieš „neštines“ nuodėmes skandyt — aš nė linkt. Pervaziuos storjausias prabaščius — aš anė krust, dar man smagiau, kad išlaikan. Arba pavasaryje, pradėjus eit lytims: ponpalaikiai, sustoję, žiopso ir laukia, kada manę parmuš lytis. O jus, žiopliai — manydavau — aš ne toks lepus, kaip jums rėdosi! manę ne gubernantės augino! Nueidavo sau lytys, o aš kaip stovėjau, teip ir stoviu.

Teisybę pasakiūs, tai ir lytlauzos bereikalo styrėjo — tik man garbę mažino.

Tvirtas buvau.

Lenkai sakydavo, kad aš *most*. Sakykite, kaip sau norite, o aš žinau, kad aš tiltas ir drutesnis, ne kaip jus *most*.

Vieną kart, važiauo smarkiai per manę du vežimai priešais viens kitą ir pora žydukų, iš išgasties norėjusių prisisalint, nusmuko į upę. Nuo to laiko užginta buvo greit per manę važiuot ir abiejuose mano galuose pastatė stiebelius su lentutėmis ir lietuvišku parašu: žingine.

Nors man nesmagus buvo tas važiavilnas žingine, neduodantis nė padundėt gražiai, bet, jeigu tai žmonėms ant naudos, tegul sau. . . .

Stiprus buvau.

Nereikėjo niekad nė taisyt manę. Ir kas žin, kaip ilgai bučiau laikęs be taisymo, kad ne maskolių činovnikai. Tai dar įpatingi sutvėrimai — tegul juos lytis! Girtuokliai neišpasakyti: pila ir pila, o degtinė vis nubėga — tarytum štai nuo manės vanduo, belyjant. O kaip užkeiks, tai net per mano balkius drebulys pereina, nors, maskoliškos kalbos nesuprantu. Labiausiai vienok linke prie vagystės viešo skatiko — tą dalyką, galima sakyti, įvedė į sakramentus. Jug ir ant manės uždirbo ir tik man sveikata atėmė. Kad jie iš maito nieko nelaimėtų, bjaurybės!

Vaikštinėjo sykį po mane paviečio viršininkas, Kopiejkoliubov, ir paviečio inžinierius, Nikčemnicki.

— Žinotė ką, Boleslav Stanislaŭovič — tarė staiga viršininkas — ar negalima būtų pataisyt šitą tiltą?

— Susimildami, Tereflij Dulović! Jug tiltas sveikas, drutas — atsakė inžinierius, dar nesusiprasdamas.

— Na, už *consilium* daktarai paima kad ir nuo sveiko, jeigu tik norėtų gydytis.

— Aa! Dabar suprantų..... Gerai.....

Ką juodu tarėsi toliau, nė negirdėjau.

Visi mano plyšiai šypsojosi, kad manę paketino taisyti. Manę taisyti!

Buvau jau užmiršęs apie tą atsitikimą. Tiktai ar į dvi nedėlias ateina žydas, visai nepažįstamas. Apžiūrėjo manę iš viršaus: čia su lazda pabandė, ten paspyrė su koja. Paskui apžiūrėjo iš apačios, nusiavė čebatus, įbrido į upę, pagnaibė vandenyje poliūs ir, apsisukęs, išėjo ant kranto. Čia sustojo, paskaitė ant pirštų ir greit stvėrėsi autis čebatais, bambėdamas tuotarpu pusgarsiai: Gerai..... jie nori uždirbt, bet ir man išteks..... pasidalysime..... o kad pataisysime tiltą, tai jau jis niekad sveikas nebus..... kasmet uždirbsime, betaisydami.....

Žydas nuėjo sau. Man net koktu pasidarė. Ar-gi ištikro rengiasi manę taisyti?

Pasirodė, kad ištikro.

Viršininkas su inžinieriu į umą laiką sušpėjo apiprekiuot visą ką, gaut užtvirtinimą, o žydas apšėmė pristatyt medegą ir atlikt darbą. Privežė medžių, pradėjo tašyt, pjaustyti ir vienądien manę uždarė.

Bėreikalo privežė medžių, nės man iš jų nieko nepridėjo. Tiktai ką skiedrų pritaše, kad visi matytų. Manę teip-gi vargino: čia paskliutavo, ten paobliavo; čia pakapojo, ten skylią išgrėžė; čia pasmalavo, ten paskutinėjo — ir tiek. Tiesa, pōškino, baladojo dikėčiai — mat dirbo. Tik man nuo to darbo įsisako liga. Antrytojas po pataisymo, pamėnu, buvo prekymetis. Žmonelių, ir pilnais ir tuščiais, pervaziavo nemažai. Per visą dieną nieko, o vakare ėmė mane krėsti drugys. Kitą dieną vėžioja vežimas šieno — ar nenudiegs man kairiąją pašonę? pusę dienos buvau šitą šoną pakrypęs. Nuo to laiko jau man kasdien šis ar tas kenkė. Pasijutau, kad aš jau ne tas tiltas, ką kitąsyk. Ypač man buvo pikta, juog į niekus pavirtau ne iš savo kaltės, ne iš senatvės, o tik per činovnikų besąžinystę. Pasžiūrėjau sykį į Šešupę — net pasibaisėjau, išvydęs sayo paveikslą: teip nusiminęs, teip nesmagus jo išveizdis.

O ką-gi darysi? Kad ir paliegęs, tarnavau žmonėms toliau.

Atėjo naujas viršininkas. Senąjį už vągystę viešų piningų perkėlė į kitą vietą, kur piningai dar nebuvo išvogti. Šitas naujasis vadinosi Maksim Maksimovič Merzavcev. Turėjo jis gaidžio budą ir visad vaikščiojo su pentiniais prie čebatų. Nieks neįtikėtų, juog aš iš pirmos beveik dienos puoliau jam į akis. Tai tik turiu laimę prie viršininkų!

Atėjo Merzavcevui į galvą manę sumaskoliuoti. Už tokį darbą, kaip paskiau patyriau, visoki viršininkai teip-gi gerai uždriba — dar daugiau, ne kaip už tolydinį taisymą.

Maskoliavimą pradėjo nuo užgynimo lietuviškos kalbos ir rašto.

— Viešoje vietoje — Istarė Maksim Maksimovič — turi būt vartojama maskoliška kalba.

O ta vieša vieta buvo mat anos lentutės su parašu „žingine“. Užtepė lietuvišką parašą ir padėjo maskolišką: *šagom*.

Bet šitas pasikėsinimas su uždraudimu lietuviškos kalbos nepašisekė. Naujas parašas patiko tik vaičams, šaltysiams ir piemenims: budavo eina pro jį lėčiau ir bando neva maskoliškai kalbėt. Vienok arkliai, išvydę maskolišką parašą, pradėjo baidytis. Į trumpą laiką sudaužė keletą vežimų, sužeidė arba suvažinėjo keletą žmonių — na, ir turėjo maskolišką parašą prašafint. Nors lietuviško nesugražino, bet arkliai jau nesibaidė. Likau visai be parašo.

Dabar, sakau, jau manęs nejudis.

Kur tau?

— Aš turiu jį sumaskoliuoti — Istarė kitu žygiu Merzavcev, šnairai pažiūrėjęs į mano atlošas.

Laukiau, ką su manim padarys. Akyva buvo žinot, prie ko stversis dabar smarkus maskolintojas Lietuvos tilto, jau sykį nepasisekus. O jo tuotarpu užmanyta pritaikyt prie manęs baisiausią dalyką — prievartą. Kad dar nors gerumu, tai kad ir jaustum neteisingus siekius, tai rodosi vis-gi nebūtų teip sunku ir biauuru. O čia prievarta!

Užmanė, matote, išmest mano dalis, pritaisytas dar lietuvių rankomis, ir vietan jų įstatyt naujas, prirengtas maskolišku budu po viršininko priežiura. Išpradžių buvo net nuspręsta statyt visai naują tiltą, tiktai pradėjus svietai rėkti, turėjo apsistot ant „pataisymo“.

Saukiasi viršininkas inžinieriu, tą patį Nikčemnickį, ir sako, noris tą ir tą, teip ir teip. Inžinierius, žiurint toks tiktai pelių perkunas, o kaip gąbus prie užgriebimo piningų! Mato, kad čia užmanyta pataisybė, ne — sutinka prie to prisidėt ir dar pats

primena, ant vieškelīų ēšā daug tilteliū, kuriuos galīma butū apmaskoliuot. Žiūrēk tu! tai neva lenkas, katalikas, o maskoliams padēda maskoliuot Lietuvos tiltus! Dar žmonēs šneka, buk lenkai eina išvien su lietuviais.

Pertaisymā apiprekiavo ant 3000 rubliū. Darbā paēmē pažįstamas jau mums žydas, inžinieriaus didžiausias bičūnlis.

Privežē baisybę medegos, manę vėl uždare ir prasidėjo darbas. Trukšmo buvo kur kas dangiau, ne kaip pirmakart taisant. Vyrelī tu mano! Kaip ēmē draskyt manę, tai, sakau, bus jau man paskutinoji. Dar laimē, kad išgelbėjo mane inžinieriaus ir žydo godumas. Merzavcēv nē nesusiprato.

Mātote, kad mažiau reiktū pirkti naujos medegos, tai įsakyta buvo darbininkams, žinoma už geresnį užmokestį, naktimis tasyt ir obliuot senas, išmestas mano dalis. Iš vakaro buvo jos senos, o iš ryto jau naujos ir tiko.

Na, už tai pertaisymas parėjo tik į 500 rubliū.

Toku būdu atgriebiau atgal daug lentų ir balkių, nors susilpnintų, bet vis-gi savo ir drutesnių už naujuosius priedus. Davē štai iš vienos pusės naujus poliūs — jau apie menkesnes dalis nē neminėsiu. Tai man poliiai! Kreivi, ploni ir da-gi įstatyti į žemę viršūnėmis, mat, kad per vandenį nebutų teip žymus jų plonumas. Ar tai jiems tiltą laikyt? Kärvelidei dar permenki!

Tai-gi dabar aš jau toks ir tiltas.

Važiuoja tuščiomis, o aš siubuoju, tarytum kliubai; eina pėsčias — aš siubuoju; šunelis zovada perbėgs — aš teip-gi siubuoju. Sakau, kad nebučiau atgriebęs nors keletu savo senųjų dalių, tai jau but buvę po manęs.

Visi mato, kad aš niekai, o viršininkas nesirūpina. Jis tikisi, mat, juog aš jau sumaskoliuotas, giriasi vyriausybei ir jam to gana.

Ką aš sakau, gana? Negana!

Nesenei vėl išsitarē Maksim Maksimovič, kad jis versēs mane į pravoslavijā. Kaip atliks tai, sunku įspēt. Aš žinau tik, kad verčiant į pravoslavijā, turi pravoslaviskai apkrikštyt t. y. panardint į vandenį.

Tai manę dėlto silpninō, kad aš panerčiau esūpē?

Išgrauž!

Kol bus tilte nors viena senoji mano dalelė, tai tokio krikšto nebus — išlaikysiu. O visų dalių, bičūliai, permaintyt nesuspēsime . . . . . Jug ir jus patys ne amžini: nusauksite, bevažinėdami per savo darbo tiltus.

Meilingas ir guodotinas p. Redakt.!

Gal atrasi garbingame „Varpe“ sklypelį vietos nors ant paskutinio lakšto patalpinti šitą laišką.

Kaipo lietuvis skaitau lietuviškus laikraščius ir teip raštus. Daug gaunu iš to džiaugsmo ir ramumo, švesesniu išrodo rankšlėtas ir piktas kasdieninio gyvenimo vargas. Gailiuos tik, kad ne viską gaunu ir kad per vėlai aplanko manę maloningiausieji Tilžės svieteliai. Šit ir dabar, pradžioje Liepos m. gavau Nr. 1 „V-po.“ Čia užtiktu du straipsneliū, iš kurių persitikrinu, jog esmu peržengęs du prisākymu iš katekizmo „gero lietuviu-darbininko.“

Nors aš iki šiam laikui nē „gerumu“ nē „darbininkyste“ neprisidėjau prie eilės anų vyrų, tik vienu tautišku pogimiū esmu su jais sujungtas, vienok prisipazīnsiu dvi nuodėmi papildęs.

Pirma — tai bėgau žemstvon lengvesnės duonos įieškoti, antroji — vedžiau pačią. Gal ir giliaus nužengiau šalyn nuog katekizmo „gero lietuviu“, bet tuom tarpū sakau, tik tos dvi kaltybės duria man akį.

Iš pirmosios kaltybės pasisakysiu vien tiems vyrams idealistams, kurie tikisi atrase vaistą nuog epidemijos bėgimo mūsų gydytojų žiemstvon — nuog „ziemstvomanijos.“ Raginu ir kitus „ziemskius“ atvirai pasikalbėti su savaisiais broliais: mes „ziemstvomani“ iš to blėdies neturėsime, o tėvynē gal naudos, gal atsiras vaistas pašalinti netikusias priežastis, gal ant galo pagriš nors viena kita paklydusi avelė.

Ko bėgau žiemstvon? O-gi klausykite. 1891 m. pabaigęs gydytojaus mokslus universitete K. norėjau važiuoti tėvynen, bet pabūgau; ką-tik pabaigęs mokslus, maniau sau, duonos neuždirbsiu: turiu tik teoretiskā medicinos moksluose gudrumā, o taip varžytis su mikliais gydytojais-praktikais pavojinga. Užtatai priėmiau vietā prie ligonbučio žiemstvoje K. gub., kur tikėjau įgauti reikalingā praktikos mitrumā, arba kaip sako mūsų žmones „lengviā rankā.“ Ant to laiko ištiko badas Pavolgyje Rossijos, o paskiaus 1882 m. ir kolera. Su badu atsivėrē bedugnē gerklė baisios epidemijos siltinių*) ir kitokių ligų. Daug išmirē svieto, nemažai tape palaidota ir jaunų gydytojų ir aš nuog siltinių neištrukau, nors gyvastį išnešiau.

Pasibaigē visos baisenybės, neramu pasidarē gyventi, tuom labjaus, kad 5 metai nebuvo lankęs Lietuvos. O tuom tarpū gavau nuog vieno brolio laiškeli, kur tarp kitoko

*) kitūr karštinis, lotyniū. Typhus.

buvo rašyta, kad girdi, „pakaks svetimiems tarnauti, saviems dabar patarnauk.“

Padumojau parimojau meilus žodžius minėdamas, ant galo nutariau sau atsisakyti nuo „riebios“ vietos ir plaukiau-važevau tėvynen.

Cia apsigyvenau miestelyje X. su noru įleisti giliaus šaknis ir išstupėti sau guštą. Gyvenau metus, gyvenau antrus, užėina treči metai, o mano gušta kaip šalta teip šalta. Dar pasklido prastas garsas, žmonės kalbėjo: tai tas .....ietis daktars tikrai menko mokslo, kad mat nė lenkiškai nemoka — nori, kad visi su juomi lietuviškai kalbėtų.“ Toliaus atsirado ponai - bajorai, kurie *nesigėdejo* net manęs klausinėti: „ar teisybę svietas kalba, buk daužai žandus tiems savo ligoniams, kurie prakalba su tamsta lenkiškai?“ O ką tokie ponai už akių kalbėjo — tai lengva suprasti. Už ketvertos mylių, kur manę nė matyti nematė buvo jau paplatinta nuomonė, buk gydytojus miestelio X. yra pasamdytas maskolių „šnipukas“, esąs „perkrikštytas“, nėra lenkiškai visai nenori kalbėti. Kitoje pusėje, bene Liaudoje, vėl kalbėjo, nors nieks manęs nė nepažino: „alež to mōsi byc ogromna i ciekawa maļa ten doktor, mowiacy tylko po litewsku.“ Dar toliaus, jau pradžioje, rodos trečių metų mano buvimo X. klebonas parapijos, *didžiausias mano prietelis*, vieną sykį atsiliepė iš sakyklos į žmonės su šitoku pamokslu: „lietuviška kalba yra praščiausia, o tie ką rašo ir skaito lietuviškus laikraščius ir knygas, tai yra bjauriausiasieji ir pikčiausiasieji žmonės!“ Apie tą pamokslą vienas ukinikas kaimo G. iš nusiminimo net „Uk-ko“ redakcijai rašė.

Aiškliai mačiau, kad aš arba turiu pūsti į vieną dudą su anais ponais, arba bę duonos sėdėti. O kad mano menko uždarbio neįstekdavo ne tik užganėdimui mano kulturiškų reikalų, bet ir žmoniškui užlaikymui syeikatos — tai pasitraukiau šalin. Mea culpa.

Cia dar prisidėjo keletas priežaščių smulkesnės svarbos. Viena — besimokydamas *pridirbau skolų*, o gyvendamas nelemtame miestelyje negalėjau suteikti skatiko užmokėjimui skolininkams. Antra, gyvendamas moksloose *pūsbadžiu, swardžiau sveikatą*, o kad nesitikėjau, kad ir kitose vietose Lietuvos maloniaus busiu priimtas — tai pasitraukiau visai iš tėvynės. Ant galo — trečia — prisipažinsiu, kad rinkimas nuo ligonių po 20 — 40 skatikų ir tt. visados buvo dėl manęs *moralisku diegliu*, prie kurio negalėjau priprasti. Praktika turėjau tik tarpe praščioku, nėra kitos luomos žmonių aplinkui labai mažai tebuvo.

Kada-gi antroji mano nuodeme (vedimas pačios) nepataisoma, tai man, kaip pražuvu-

siam, neišpuola apie tai nė pradėti kalbos. Vienok aš trokštų išgirsti nuo p. R. U., rašiusio „Varpe“ (Nr. 1, 96 m.), kelėtą žodžių paaiškinančių padėkim šitoki dalyką: kaip turi elgtis su savo fiziologiskais lyties reikalavimais, tie mūsų „geriejie lietuviai-darbininkai“, kurie piktoje valandoje jaunvstės nelemtai pamėginę yra vaisiaus paleistuvingos pusės miesto gyvenimo (juk tokių nevienas!) Ar jie turi gyventi anot Rusų rašėjaus Konstantino Aksakovo (mirė nekaltybėje kuno 27 m. amžiaus), ar anot pamokslo žilgos senovės piemens Onano, ar griuti tiesiog purvynen privatiskos paleistuvystės? . . . Ant galo norėčiau dar žinoti: ar-gi mūsų Lietuvoje viskas taip amžinai *išsuso*, kad p. R. U. išsižadėjo ir nesitiki atrasti nė vienos mergaitės, kuri, tapus motina, mokėtu prilaikyti *laimingoje* šeimynoje idealus mylimo vyro? . . .

1896 m. 15. VII. -

M. Sk-ra.

Iš Amerikos lietuviškų laikraščių.

22 dieną pjučio (Augusto) 1896 m. pasirodė Shenandoah, Pa., naujas lietuviškas laikraštis, vardų „*Pensylvanijos Darbininkas*“, išeinantis sykį ant nedėlios ir kaštuojantis tik pusantro dolerio ant metų. Įžanginis straipsnis praneša, jog „užduotė laikraščio bus darbininkiški reikalai . . . Joku tikėjimiskų dalykų nekludys. Išleidžiamas bus tiktai dėl žmonių darbininkų, ir nors trumpomis, bet aiškiomis žiniomis stengsis užvaduoti jiems didesnius ir brangius lietuviškus laikraščius.“ Nr. 2-me apgarsinta, jogei „laikraštis taps neužilgio padidintas du-syk tiek, kaip kas jis dabar yra,“ už tą pačią prekę. Pagal visą-ką „Pensylvanijos Darbininkas“ daro gerą įspūdį ant pirmo karto. Geidžeme visokio pasisekimo naujam mūsų sanbroliui. Antrašas: R. P. K u n e m a n, 114 W. Coal Str. Shenandoah, Pa.

— „Garsas Amerikos Lietuvių“ spaudina vertimą knygos grafo Lelivos: „*Padėjimas Lietuvių Tautos Rusų Viešpatystėje*.“ Vertimas ir darbas pagirtinas.

— *Saulė* žada pradėti išeiti 2 kartu ant nedėlios. Teip bent praneša tasai laikraštis 34 Nr., šių metų d. 20 pjučio. Ru.

Turlnys. Keli žodžiai apie maskolijomaniją lietuviškų inteligentų ir dar apie pačias N. — Keistutis. Vertė Vincas Kapsas. — Tėvynės varpai. — Jau mėnuo plaukia per padangę — Lietuviška dainelė — Lietuviška daina — A. B. P. — Kunigai romyti ir krosnys. * * — Pirmi metai naujo viešpatavimo. — Ar tai tik nesusipratimas? *Volunge*. — Lietuvos tilto atsiminimai. Surašė Perkunas. — Meilingas ir guodotinas p. Redaktoriam! M. Sk-ra. — Iš Amerikos lietuviškų laikraščių. Ru.